

DE BEGRAAF-1 PLAATS

DE TYPES GRAFMONUMENTEN

De meeste Brusselse begraafplaatsen gingen open in de 19de eeuw. Ze waren de opvolgers van de kerkhoven. Eeuwenlang kreeg de dood een plek in het hart van de stad en werden de mensen begraven rond de kerk. Op het einde van de 18de eeuw geraakte de grond verzadigd. De stank, hygiënische problemen en de angst voor ziektes waren de aanzet voor de aanleg van nieuwe begraafplaatsen buiten de stad.

De oefeningen op deze stand zoomen in op het rijke funeraire erfgoed van de tweede helft van de 19de eeuw. In deze periode kwam een burgerij op die graag pochte met haar status. Het was belangrijk dat het ene graf zich onderscheidde van het andere. De mogelijkheid om eeuwige concessies af te sluiten, leidde tot de bouw van soms indrukwekkende grafmonumenten die bol staan van de symboliek.

De families konden een bepaald type grafmonument kiezen uit catalogi: een zerk, een sarcofaag, een kapel, een tempel... Elk type grafmonument kende vele varianten. Sommige families combineerden zelfs verschillende soorten, om op die manier hun graf zo sterk mogelijk te individualiseren.

De varianten (1,2)

Op een berg Golgotha stond er meestal een kruis. Soms werd het door een gevelde boom vervangen, symbool voor een plotse dood of voor het overlijden van een jonge persoon.

De combinaties (3)

Een tempel in combinatie met een sarcofaag.

1

2

3

De grafmonumenten zijn relatief eenduidig in hun betekenis. Ze geven vaak goed de identiteit van de overledene weer. Wie was hij en hoe wou hij herinnerd worden? Katholieken kozen bijvoorbeeld voor een neogotische kapel of een berg Golgotha. De obelisk was dan weer een symbool voor vrijzinnigen. De strakke neoclassicistische graftempel kon beiden behagen. Hij symboliseerde orde, degelijkheid en traditie, en viel bijvoorbeeld in de smaak van overleden bankiers die deze waarden wilden uitstralen.

Neogotische kapel en tempel geïnspireerd op de oudheid, Dieweg, Ukkel

2

DE BETEKENIS VAN VERSIERINGEN

Het palet aan symbolen waaruit de mensen konden kiezen, was indrukwekkend: de gevleugelde zandloper, de papaver, het kruis, de krans... Naast hun decoratieve functie zijn het vooral symbolen.

Sommige symbolen praten over de dood.

De vleugel van een engel en een vleermuis, en de tijd die wegtikt... De gevleugelde zandloper neemt de ziel mee naar de hemel.

De verbonden/verstrengelde handen symboliseren de eeuwige liefde.

De omgekeerde fakkel is een leven dat gedoofd is.

De papaver roept de eeuwige slaap op.

Catalogus, Museum voor Grafkunst, Laken

Anderen onthullen de kwaliteiten, overtuigingen of het beroep van de overledene: een muziekinstrument voor een muzikant, een passer en een winkelhaak voor een vrijmetselaar of een architect...

Graf van de pianiste Marie Pleyel, Laken

Meestal zijn de symbolen echter sterk gelaagd. Deze dimensie gaat op de stand een beetje verloren, omdat we kozen om telkens slechts één betekenis mee te geven. Zoals uit de oefening blijkt, symboliseert de klimop inderdaad gehechtheid na de dood, maar zijn bladeren blijven tevens altijd groen. Dit duidt op onsterfelijkheid.

Veel symbolen, zoals de roos, de engel of de verstrengelde handen, gaan terug op heidense culturen en werden nadien verrijkt met nieuwe christelijke inhoud. Dit zorgt telkens voor complexe interpretaties.